

The background of the cover is a photograph of a rural landscape. In the foreground, a paved path leads from the bottom right towards the horizon. To the left of the path is a field of tall green grass and numerous bright red poppies. To the right of the path, there is a row of young, leafy trees. In the distance, a road with a few cars is visible under a blue sky with scattered white clouds. The top left corner of the cover is partially obscured by dark green leaves and branches.

Byhornet

47. ÅRGANG • NR. 3 • SEPTEMBER 2018

BALLERUP HISTORISKE FORENING

Byhornet

47. årgang nr. 3, september 2018

Udgivet af

Ballerup Historiske Forening

Pederstrupvej 51-53

2750 Ballerup

www.balleruphistoriskeforening.dk

Redaktion:

Svend Jørgen Jensen

Tjørnevænget 39, 2740 Skovlunde

tlf. 44 91 91 97

svendjensen@lic-mail.dk

Tegninger:

© Kjeld Johansen

Tryk:

ABCtryk, Smørum, tlf. 44 97 10 80

ISSN 0105-6433

Museets åbningstider:

Tirsdag-fredag: 10.00-15.00

Søndag: 11.00-15.00

Museets telefon: 44 97 11 13

Forside:

Jungshøjvej i Måløv. I baggrunden skimtes Jungshøj. Foto: Svend Jørgen Jensen.

Bagside:

Den fantasifulde kage, som Konditorgården havde lavet til lanceringen af bogen »Eventyret om de tre hvide bjørne«. Foto: Niels Tanggaard.

INDHOLD:

Jonstrupsamlingen

Svend Jørgen Jensen side 3

Ballerups mange ansigter

Mette Jensen side 4

Barndom i Måløv

Charlotte Holm Hansen side 10

Supereliteholdet fra KDAS

Mogens Bille side 16

Militærudtryk

Svend Jørgen Jensen side 28

Efterlysning

Leo Andersen side 31

Nyt fra foreningen

Gurli Lytzen side 32

Foreningens

privatlivspolitik

Gurli Lytzen side 33

Referat af

erindringstræf nr. 4

Hanne Nygaard side 34

Nye bøger

i museumsbutikken

Jette Garder side 39

Nyt fra museet

Mette Jensen side 40

Jonstrupsamlingen

Jonstrup Statseminarium var det første seminarium i Danmark. I Jonstrupsamlingen, som har til huse i en tidligere lærerbolig på første sal i seminariets øvelsesskole fra 1897, fortælles læreruddannelsens historie nationalt og lokalt.

Samlingen blev oprettet af en kreds af tidligere elever fra Jonstrup Seminarium, som fra ca. 1920 til 1990 værnedes om seminariets virke. Blandt resultaterne var Mindestuen – fra 2014 benævnt Jonstrupsamlingen – som blev indviet i 1965. Samlingen befandt sig i mange år i lokaler på det nye Jonstrup Seminarium i Lyngby. Da dette i 1989 blev fusioneret med Blaagaard og overflyttet hertil, blev seminariets historiske samlinger overdraget til Det danske Skolemuseum.

Da Dansk Skolemuseum blev genåbnet i 1995, indgik Mindestuen som en afdeling af museet, men den fysiske samling forblev i Lyngby. Samme år opgav forsvaret brugen af de gamle seminariebygninger i Jonstrup som officersskole, og ejendommen blev overdraget til Værløse Kommune. Kommunens daværende viceborgmester Jørn Johan Nielsen tog initiativ til at bringe samlingen tilbage til det »gamle« Jonstrup.

I maj 2002 forestod Dansk Skolemuseum opstilling af montrer og genstande, og en gruppe frivillige har siden sørget for at holde samlingen åben for offentligheden. Ved Dansk Skolemuseums lukning og nedpakning i 2008 blev

Jonstrupsamlingen derfor ikke berørt.

Onsdag den 21. februar 2018 stiftede frivilligruppen ved Jonstrupsamlingen foreningen Jonstrupsamlingens Venner. Den nye forening er en støttekreds, der har til formål at støtte samlingens videreførelse og øge interessen for dens aktiviteter. Alle, der interesserer sig for og støtter Jonstrupsamlingen, kan blive medlem af foreningen. Som medlem kan man, alt efter tid, lyst og kræfter, deltage i aktiviteter i samlingen.

Torsdag den 27. september kl. 14.00–16.30 arrangerer Ballerup Museum i samarbejde med Jonstrupsamlingen en byvandring i Måløvhøj og Jonstrup. Man kan høre historien om Måløvhøjbebyggelsen, der startede som et arbejdsløshedsprojekt i 1930'erne, og i Jonstrup kommer det til at handle om det gamle seminarium. Byvandringen slutter med et besøg i Jonstrupsamlingen. Turens længde er på ca. 1½ km. Mødested: På hjørnet af Nørrevej og Jonstrupvej. Bemærk! Turen slutter i Jonstrup. Byvandringen er gratis, men tilmelding er nødvendig på museets hjemmeside.

*Signe Holm-Larsen
Formand for foreningen
Jonstrupsamlingens Venner*

Ballerups mange ansigter

Af museumsinspektør METTE JENSEN

I udstillingen »Ballerups mange ansigter« fortæller seks nye Ballerupborgere deres historie. Tobias, Simon, Mustafa, Ayda, Maher og Irshad er alle kommet til Ballerup som flygtninge fra nogle af verdens brændpunkter inden for de seneste seks år. I interviews med museet har de fortalt om deres rødder, vejen til Danmark, livet i Ballerup, og om deres håb, ønsker og drømme for fremtiden.

Udstillingen fortæller også om nogle af de mennesker, der er kommet til Ballerup gennem historien f.eks. svenske immigrantarbejdere, der arbejdede i Ballerupområdet i slutningen af 1800-tallet, og jyske »gæstarbejdere«, der kom til Ballerup for at arbejde med udbygningen af byen i 1950'erne. Da vi opbyggede udstillingen »Vejen til Ballerup«, var det en del af den over-

ordnede formidlingsplan, at det udstillingslokale, der ligger i forlængelse af udstillingen, i perioder skal bruges til skiftende udstillinger med fokus på nogle af de mennesker, der gennem tiden er flyttet til Ballerup fra andre steder i verden.

Ballerup Kommune er en forstads-kommune, der rummer mange forskellige mennesker og boligområder – fra parcelhuskvarterer til store almene boligbyggerier. Som det er karakteristisk for en forstad, er mange af indbyggerne flyttet til kommunen fra andre byer, landsdele eller lande. De nye Ballerupborgeres historie er en del af vores fælles lokalhistorie. Interviewene med de seks flygtninge tager derfor også udgangspunkt i de overordnede spørgsmål, man finder i udstillingen »Vejen til Ballerup«.

Venligboerne på Møllen

Interviewene kom i stand gennem Venligboerne i Ballerup. Venligboerne er en landsdækkende folkelig bevægelse med grundlag i frivilligt arbejde og lokalt medansvar. Venligboerne opstod i Hjørring i 2013, da en sygeplejerske og hendes veninder ville sprede mere venlighed i hverdagen. Inspireret af ordet vendelbo, som betegner indbyggere i Vendsyssel, opstod navnet Venligboerne.

I 2014 kom en stor gruppe asylansøgere til Hjørring, og Venligboerne afprøvede deres principper over for de

Socialt samvær på Møllen. Foto: Niels Gulbech-Eiruff.

Maher Rasho og hans danske forlovede Louise. Foto: Marie Jensen.

nytilkomne. Mange lokale meldte sig som frivillige, og der opstod en afdeling af Venligboerne, som særligt havde med asylansøgere og flygtninge at gøre. Bevægelsen bredte sig hurtigt til resten af landet via de sociale medier.

Venligboerne i Ballerup har til huse i Møllen på Gl. Rådhusvej. Bygningen var engang en del af Ballerups mølle, der brændte i 1915. På Møllen indsamles og distribueres møbler, tøj, legetøj og køkkenudstyr fra de lokale til de

nye borgere, der er kommet hertil som flygtninge og derfor mangler de meste basale ejendele. Møllen fungerer også som socialt samlingssted og beboelse for de nye borgere, inden de får deres egen bolig i kommunen.

Udstillingen er bygget op om de seks interviews med tilhørende portrætfotografier. I midten af lokalet er udstillet nye genstande, der knytter sig til den enkeltes livshistorie. Vi bringer her et af de interviews, man finder i udstillingen, som kan ses frem til jul.

Maher Rasho og formanden for museumsfondens bestyrelse Anja Holtze åbner udstillingen »Ballerups mange ansigter«. Foto: Niels Tanggaard.

Fra Aleppo til Ballerup

Maher Rasho har boet i Ballerup siden 2016. Han er 30 år gammel og kommer oprindeligt fra Syrien. Her underviste han i engelsk, da han i 2013 måtte flygte fra sit hjem i storbyen Aleppo.

Hvad er mine rødder?

Maher er kurdisk syrer. Det er en vigtig del af hans identitet, at han er kurder. De har altid talt kurdisk i hjemmet og fulgt de kurdiske traditioner, selvom det var forbudt. Maher er tilhænger af et selvstændigt Kurdistan. Han siger:

»Jeg er patriot – men ikke idiot. Jeg husker f.eks., at vi fejrede Newroz [kurdisk nytår, 21. marts, red.]. Og jeg

husker, at der altid en uge før var nogle, der gerne ville sætte et podium op. Det var helt forbudt, og der kom mange soldater. Jeg var 5-6 år gammel. Det var én dag, man aldrig skulle gå ud efter kl. 18. Marts er forår, men for os er det ikke kun forår – det er en meget blodig måned.«

Hvad er udvejen?

I februar 2013 kom den syriske borgerkrig for tæt på. Maher og hans familie besluttede, at de ville flygte til en landsby 75 km væk. En måned efter blev hele det kvarter, de havde boet i i Aleppo, bombet. Maher fortæller:

»Alle, jeg kender, blev væk. De bombede om morgenen, så alle mennesker løb væk fra deres lejligheder i pyjamas.«

Mahers far, der var blevet boende i deres lejlighed for at beskytte den, overlevede heldigvis. Han flyttede nu ud til dem i landsbyen. Her boede de et par år, indtil Maher en dag fik et opkald fra sin bedste ven. Han ville ud af landet og spurgte Maher, om han ville med.

En uge senere var de fem unge mænd, heriblandt Mahers fætter, der sagde farvel til deres familier og krigsramte hjemland for at rejse mod Europa. Mahers mor var ked af, at se ham rejse, men samtidig glad for udsigten til, at han kunne komme i sikkerhed. Mahers familie flygtede senere til Tyrkiet.

»Det er ikke en nem beslutning, pludselig en dag at beslutte, at nu skal jeg flygte.

Da jeg flygtede fra Aleppo dengang, husker jeg, at jeg tænkte, at nu er jeg flyttet fra min varme seng, fra mit dejlige værelse, og min dejlige by ... det

Maher Rasho sammen med Niels Gulbech-Eiruff fra Venligboerne på Møllen.

er et rigtig godt liv jeg har haft. Det er min barndom, det er mine venner, min familie, min lejlighed, jeg er vokset op i, så jeg følte der, at jeg havde tabt sikkerheden – og landsbyen kunne ikke give mig den tryghed. Især fordi der stadig var bomber rundt omkring, eller at du hver dag hører dårligt nyt om dem, der er døde og dræbte. Folk jeg kender.»

Gennem mund til mund metoden fandt de unge mænd en menneskesmugler, der fik dem til Tyrkiet og derfra videre til Grækenland med gummibåd.

»I Tyrkiet, da vi stod på stranden og ventede på båden, så tænkte vi: »Hvad laver vi her? Hvorfor er vi her nu? For fanden da – den dumme krig. Hvis der ikke var nogle dårlige ting bag ved os, så ville vi aldrig være her. Vi har havet

foran os [...] måske vi aldrig når frem til et andet sted, måske vi dør på havet.« Alligevel går man ombord. Men hvorfor skulle vi tage af sted, hvis der ikke var noget bag os, der skubbede os? Vi var 45 mennesker i en lille gummibåd.»

Forestillingen om det nye land

Maher vidste fra starten, at det var Danmark, han ville til – landet med demokrati og ligestilling, som han havde lært om i skolen. Derfor fortsatte han mod Danmark, da de andre stoppede i Tyskland og Holland. I august 2015 nåede han endelig sit mål, og få måneder senere fik han opholdstilladelse. I Ballerup opsøgte han Venligboerne for hurtigt at lære det danske sprog. De hjalp ham med bøger og et sted at bo, da deres nye bygning stod færdig.

Hvad er min kultur?

Maher er kurder og stolt af det. Men han betegner også sig selv som dansker:

»Jeg vil faktisk ikke sige, at jeg kommer fra Syrien. Jeg vil sige, at jeg er kurder, før jeg vil sige, at jeg kommer fra Syrien. Jeg er meget stolt af min kurdiske baggrund. Jeg er også dansker. Jeg vil sige, at hver person har to sider. Jeg har to gode sider – jeg har en kurdisk side, den anden er en dansk side.

Jeg tror selv, at danskhed er en følelse. At man selv føler det. Måske jeg ikke spiser svinekød, men det betyder ikke, at jeg ikke er dansker. Min kæreste spiser heller ikke svinekød f.eks. Er hun ikke dansker så?

Efter jeg er kommet her, har jeg lært nye begreber, nye dårlige begreber – som racisme, som perker. Men jeg vil ikke vurdere Danmark ud fra de toser der. Danskhed er større end nogen politiker, nogen mennesker. Danskhed er tolerance sammen med demokrati og ligestilling og forståelse for andre folk.«

Hvad er et hjem?

På spørgsmålet »Hvad er et hjem?« svarer han: »Det er tryghed – og min mors brød.«

Hvad er mine fremtidsplaner?

Gennem Venligboerne mødte Maher sin forlovede, Louise. Det er deres plan at blive gift, så snart situationen for Mahers familie i Tyrkiet forbedres.

»Vi skulle have været gift i marts, men vi kunne ikke på grund af nogle problemer med mine forældre. I den by de bor i, bliver de bombet nu. Jeg kan

Madlavning til Eid fest på Møllen, 2018. Foto: Niels Gulbech-Eiruff.

ikke holde fest og blive glad, når mine forældre bliver i fare. Så vi venter – vi håber det bliver snart.«

Derudover er hans plan at gøre sin pædagoguddannelse færdig og blive ved med at udvikle sig fagligt. Det er vigtigt for Maher at engagere sig aktivt i samfundet, og han er ikke afvisende over for engang at ville blande sig i politik.

Læs mere om Venligboerne

Venligboerne – historien om en bevægelse. Af Malene Fenger-Grøndahl. Bibelselskabets Forlag, 2017.

HALLGREN ADVOKATER

Bydammen 8 • 2750 Ballerup

"Vi skaber resultater ved at gøre jura forståeligt"

Hallgren Advokater er et moderne generalist advokatkontor med et ungt team af højt kvalificerede medarbejdere. Gennem nytænkning og en innovativ tilgang til sagsbehandlingen rådgiver vi såvel erhvervsvirksomheder som private indenfor en lang række juridiske fagområder.

Nærhed, åbenhed og tydelige resultater er elementer, som kendetegner samarbejdet med vores klienter.

Tag Hallgren Advokater med på råd. Det kan være første skridt til at komme sikkert og trygt i mål.

**Få svar på dine spørgsmål eller book et uforpligtende møde
Vi giver gerne en kop kaffe**

Ring til os på telefonnummer 4497 1414

Skriv til os på mail@hallgrenadvokater.dk

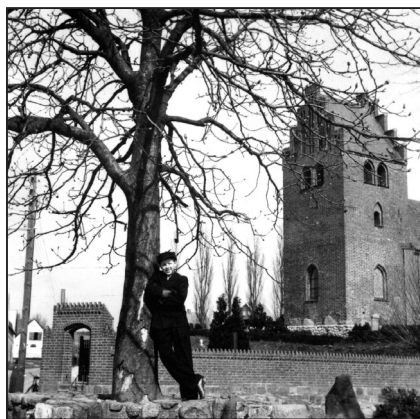
Barndom i Måløv

CHARLOTTE HOLM HANSEN

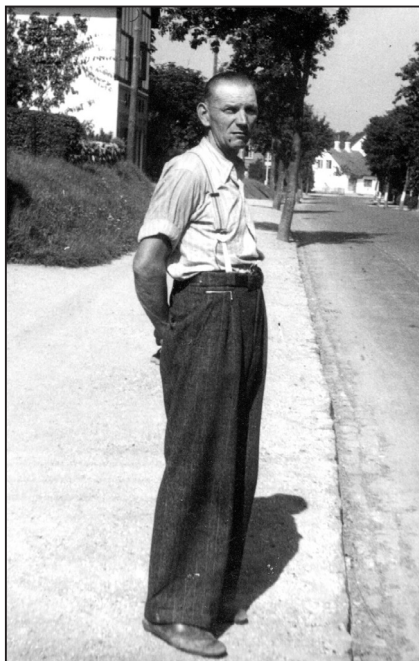
Jeg har haft hyggeligt besøg af en tidligere Måløvborger, Erik Juul Nielsen (f. 1939), og her er hans historie og minder fra byen:

Erik var fire år gammel, da hans familie flyttede til Måløv. Faderen havde fået arbejde på Eskebjerggård (den gang en gård, men i dag boligblokke af samme navn), hvor han skulle passe dyrene og markerne. Moderen hjalp også til, og Erik tjente lidt håndører ved at malke køer og høste lavendelmarker. Gården var ejet af Schous Fabrikker – dem der blev kendt for deres sæbe.

Erik var kun en lille dreng, da Danmark var besat af tyskerne, men han kan svagt erindre, at engelske bombe-

»Vi mødes ved rundingen,« sagde man, når man ville mødes ved gadekæret foran Måløv Kirke. Her ses Erik under det store træ.

Eriks far, Torvald Nielsen, på Måløv Hovedgade med Skomagerhuset i baggrunden.

fly fløj meget lavt hen over Eskebjerggårds tage, og han blev hevet indenfor i sikkerhed af sin mor. Flyvemaskinerne var på vej mod den besatte Værløse Flyveplads (måske for at kaste bomber), og ved at flyve meget lavt kunne de undgå at blive opdaget på radaren.

Under krigen var der mangel på madvarer, og en dag kom Eriks far hjem uden det ene ærme. Faderen havde stået i en lang kø hos bageren, men der

Måløv Skole 1947. Erik ses yderst til højre i forreste række.

opstod håndgemæng, da alle ville have brød.

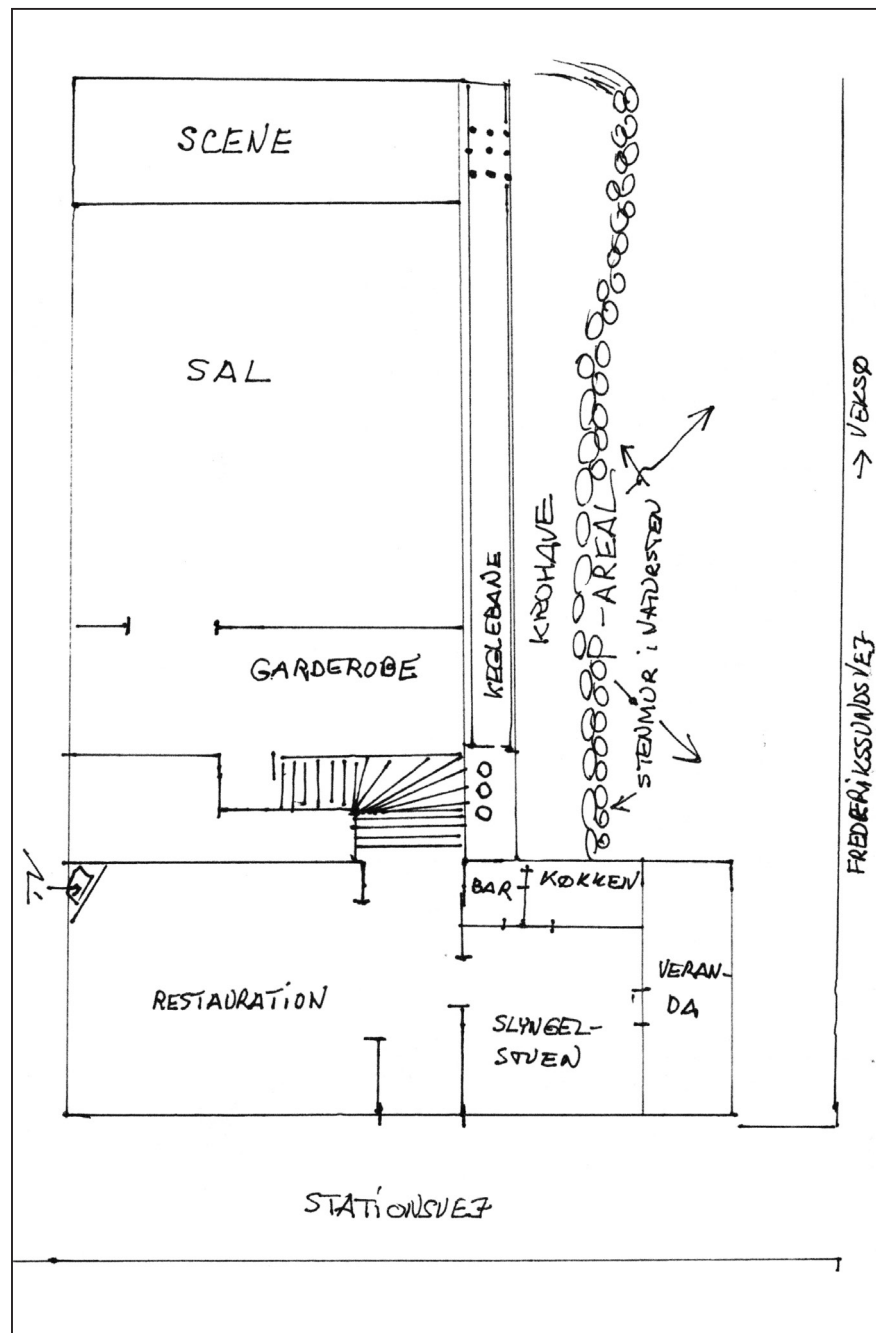
1946 var året, hvor Erik startede i skole hos lærer Munch og fru Jacobsen på Måløv Skole. Egentlig skulle Erik have startet noget tidligere, men han var så uheldig at brække benet. Undervisningen af børnene i 1. og 2. klasse foregik i samme lokale og i forskellige fag samtidig. Da Erik var meget dygtig i skolen, lagde lærer Munch et godt ord ind for ham, så han kunne starte tidligere i 1. mellem på Lindeskolen i Ballerup. Her gik han indtil 1954.

Erik havde masser af småjobs i sine teenageår. Han var bydreng for købmand Jørgen Andersen og kørte rundt i byen på Long John. Han hjalp til i bageriet hos bager Henning Nielsen i »1911« (Måløv Hovedgade 65). Og så rejste han kegler på keglebanen i Måløv Kros baghave. I starten af

1950'erne hjalp han til efter skoletid på Esso-tanken, som lå hvor Netto ligger i dag. Otto Woge og konen Elly bestyrede tanken og drev samtidig en lille forretning med frugt og grønt. Til opbevaring af varerne benyttede de beskyttelsesrummet ti meter længere nede ad gaden. Det var et dejligt køligt sted på varme sommerdage.

Efter kørekort og værnepligt fik Erik arbejde på Måløv Kro, som lå på hjørnet af Måløv Hovedgade og Stationsvej, hvor der i dag er fysioterapi. Erik kørte i starten af 1960'erne ud med diner transportable i et folkevognsrugbrød, og det der med madhygiejne var nok ikke det, der blev prioriteret højest. F.eks. stod de store gryder med suppe uden låg på. Den var nok ikke gået i dag. Kromanden Erik Jensen kørte selv rundt i en Ford Edsel, som var noget af et køretøj, der vakte opsigt overalt.

Kroen var meget andet end krostue. Der var danseskole, dilettant og »byens juletræ« på fjerde juledag. Og det helt store var, når Nordsjællands Rejsebio kom forbi hver måned med deres film-

Skitse af Måløv Kro som Erik husker den.

Otto og Elly Woges Esso-tank lå på Måløv Hovedgade, hvor der nu er Netto. Hovedgadens venstre side ser stort set ud på samme måde i dag. Stationsvej til venstre var endnu ikke lavet til gågade. Foto fra ca. 1966 i Ballerup Museums billedsamling.

apparater og viste film.

Tidligere ejere af kroen var Anders Godtfredsen (1890), Peter Villads Olsen (1901), Carl Johan Hagemann (1921) og Thomas Christophersen (1925). Det er ærgerligt, at kroen ikke ligger der længere. Den var i mange år midtpunkt for mange sociale aktiviteter i byen.

Ved siden af kroen op ad hovedgaden lå Arne Stubbes autoservice, hvor der var benzintank, værksted og salg af nye og gamle biler. Den eksisterer stadig i

dag, men ligger oppe ved Toyotakrydset og drives af tre generationer af Stubbe-familien.

På hjørnet af Liljevangsvej og hovedgaden lå butikken Tatol, hvor der udenfor stod en af de gamle grønne telefonbokse. Erik husker, at man kunne snyde »maskineriet« lidt og derved ringe gratis. Man bandt en tynd kinatråd til en tiøre med hul i, og så kunne man hive mønten op igen efter endt talletid. Ganske snedigt!

Erik spillede fodbold i Måløv Bold-

Eskebjerggård, hvor Erik Juul Nielsen boede 1943–46. Foto: Ballerup Museums billedsamling.

klub på junior- og ynglingeholdet. Kortvarigt var han også medredaktør af bladet Måløv Sport.

En dag så Eriks mor i avisen, at man søgte elever i forsikringsselskabet August Borgen (i dag en del af IF koncernen). Erik var heldig at komme i lære og arbejdede der i en del år. I 1962 skiftede han arbejdsplads til General Motors i Aldersrogade, hvor der blev samlet biler. Erik arbejdede nu ikke med at samle små og store bildele, men var på kontor. Det var også kontorarbejde, der interesserede ham mest, da han var ansat hos en Opel-forhandler (frem til 1968), i Bilsalonen (frem til 1987) og hos Poul Refstrups Automobiles frem til 2008, hvor han gik på pension.

Erik havde to brødre: Ove (1928–2017) og Ib (1932–46). På et tidspunkt stiftede han selv familie. Han har boet i over 50 år i Gl. Holte, men da han boede i Måløv, boede han på Eskebjerggård (1943–46), på Stationsvej 14 (1946–51) og på Liljevangsvej 12 og 20. I nogle år var adressen også i Skovlunde.

Tak til Erik for at dele erindringer & billeder. Hvis du er særligt interesseret i historier og gamle billeder fra Måløv, så besøg min side dervarengang.blogspot.dk

**FLYTNING AF
MØBLER UDEN
PROBLEMER
FOR DIG...**

**Åbningstider
Man-fredag 10.00-17.30
Lør-søndag efter aftale**

**Ta' målene med og
gør en god handel
Vi glæder os til, at se dig !
gulve – tæpper – gardiner**

*Kvalitet til små beløb
- så ta' ud i...*

tæppe køb.dk

**Tempovej 28 · 2750 Ballerup · 5177 1704
Os med den allerbedste service...**

Ring efter tæppebussen, Vi kører ALLE dage 8.00 - 20.00

Supereliteholdet fra KDas

MOGENS BILLE

Tirsdag den 29. oktober 2017 var »Supereliteholdet fra Københavns Dag- og Aftenseminarium« samlet på Café Halvvejen i Krystalgade i København for at fejre vores 50-års jubilæum. Normalt fejrer man jo jubilæer ud fra den dato eller det år, hvor man i sin tid fik sin eksamen, men vi har valgt at vælge det år, hvor vi påbegyndte vores uddannelse og mødte hinanden, for alle ti mand er »oppe i årene«, så vi hylder princippet om ikke at udsætte tingene alt for meget, for så

kan man så nemt komme til at gå glip af en god fest med gamle venner.

Siden vort 25-års jubilæum i 1995 er vi (dvs. gymnastiklinjeholdet fra Københavns Dag- og Aftenseminarium (KDas) 1970 samt vores lærer Torben Schmidt) mødtes én gang om året til en god frokost på »Halvvejen« for at snakke gamle dage på »Rustenburg« i Skovlunde samt – ikke mindst – mindes vore store, gloriøse idrætspræstationer. Det er 50 år siden, at vi flyttede fra Måløv Skole og ind i

»Supereliteholdet fra Københavns Dag- og Aftenseminarium« samlet foran Café Halvvejen i efteråret 2017 til 50 års jubilæum.

Københavns Dag- og Aftenseminarium (KDas) i Skovlunde. Ballerup Museums billedsamling.

de flunkende nye lokaler på Bybjergvej i Skovlunde, som hurtigt blandt de lokale og blandt os studerende fik navnet »Rustenborg«.

Københavns Aftenseminarium var indviet i 1949 og havde fra starten lokaler i Efterslægtens Gymnasium i Utterslev nær Bellahøj. Seminariets primære målgruppe var kvinder og mænd, der i en moden alder fik lyst til lærerjobbet, og som havde energien til gennem fem år at studere om aftenen efter afslutning på den normale arbejdsdag. En arbejdsuge var på dette tidspunkt på 48 timer, så der skulle virkelig en vis portion lyst, ihærdighed og flid til at gennemføre læreruddannelsen på Aftenseminariet, og frafal-

det var da også langt højere end på de »normale« seminarier.

Efter et par år flyttede man til Rødkilde Skole på Bellahøj ved »Punkthusene«. Senere måtte man op på Bellahøj Skole og låne lokaler, men seminariet fik hurtigt så stor søgning, at man var nødt til at se sig om efter en mere varig og permanent løsning.

Denne løsning fandt man i Ballerup Kommune, som tilbød at stille en grund til rådighed i Skovlunde. Det tog dog nogle år, inden man havde finansieringen på plads af de ca. 34 millioner kroner, som arkitekterne Viggo Møller-Jensen og Tyge Arnfreds ambitiøse projekt ville koste, og en af statens betingelser for at gå ind i finansieringen

Rektor Valdemar Christensen i en afslappet stund. Bag ham sanglærer Iwan Rasmussen.

af de mange penge var, at der ud over undervisningen om aftenen ligeledes blev tilbudt læreruddannelse om dagen.

Daguddannelsen i Ballerup Kommune startede i lokaler på Ellegårdsskolen tæt ved Ballerup Gymnasium på Baltorpevej og rykkede fra september 1967 ud på Måløv Skole. På dette tidspunkt var undervisningen på KDAS derfor spredt på ikke mindre end tre lokaliteter – nemlig Rødkilde Skole, Bellahøj Skole og Måløv Skole. Jeg var således i foråret 1967 før min studentereksamen til »optagelsessamtale« på Rødkilde Skole hos den daværende, legendariske rektor Valdemar Christensen.

Denne jyske teolog var en særdeles venlig mand, men jeg kunne måske godt mærke på ham, at jeg ikke lige var den type lærerstuderende, som lå hans hjerte nærmest. Jeg var en af de studerende, som i de nærmeste år fik øgenavnet eller kælenavnet »4. G'ere«, fordi vi kom lige fra gymnasiet og ikke havde prøvet »det pulserende liv«. Og

»Valde«, som rektor blev kaldt i daglig tale, havde da i øvrigt en pointe! Vi »4. G'ere« burde have været tvunget ud i et år eller flere for at prøve livet uden for skoleporten, men der var jo altså det ved det, at de fleste af os boede hjemme hos forældrene, som meget gerne så, at vi nu fik os gjort færdige med »alt det læseri« – og så i øvrigt kom ud af vagten, så vi kunne forsørge os selv.

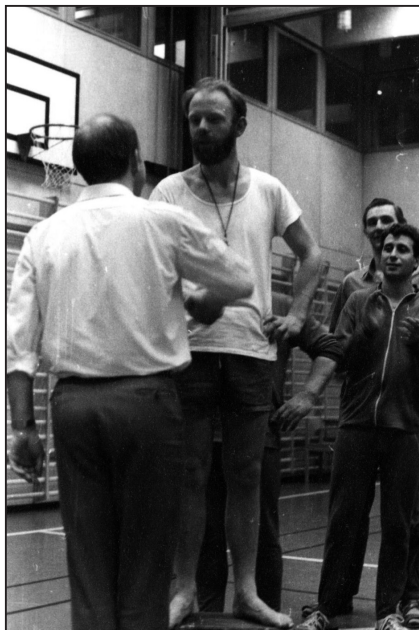
I begyndelsen af september måned 1967 – efter endt studentereksamen, et hav af studentergilder samt feriejob på Reehs Tømmerplads – startede min gode ven Steen og jeg vore cykler op og trådte de tre kilometer ud til Måløv Skole ad Frederikssundsvej. Steen og jeg havde gået i skole sammen siden tredje klasse på Parkskolen, været sidekammerater siden 7. klasse – først på Parkskolen og sidenhen på Ballerup Gymnasium – og vel ankommet til Måløv Skole i vores nye klasse hos vores klasselærer Halberstadt indtog vi de to sidste pladser i dørrækken, hvorfra vi bedst kunne danne os et overblik over vore nye klassekammerater – specielt de kvindelige. Steen og jeg var målløse! Vores nye klassekammerater var jo med nogle få iøjnefaldende undtagelser – ældgamle!

Vi vidste selvfølgelig godt, at Aftenseminariet primært tiltrak studerende lidt »oppe i årene«, som havde truffet en beslutning om en ny næringsvej og indtægtskilde – nemlig lærerjobbet. Men at disse »ældre mennesker« også havde indtaget seminariets nyindstiftede dagafdeling – det kom i sandhed noget bag på Steen og undertegnede. Flere af vore klassekammerater var oppe i fyrrerne og havde store børn, og størsteparten var i slutningen af tyverne

og tredive, var gift og havde børn – ja enkelte af dem havde deres spædbørn med på seminariet, som de ammede i frikvartererne. Og det betød jo, at den snak der foregik i frikvartererne og mellemtimerne blandt vore nye klassekammerater unægteligt handlede om nogle andre temaer end dem, vi var vant til fra Ballerup Gymnasium. En dag i foråret 1968 havde Steen fået nok! Han meddelte mig kort, at dette her gad han ikke. Han havde besluttet sig til at studere engelsk på universitetet.

1. klasse på seminariet var et basis- eller grundår, hvor vi helt overvejende havde fællestimer med klassekammeraterne. Vores klasse havde betegnelsen 1.sd.1 (= første studenterklasse 1), og der var så i sagens natur en naboklasse med betegnelsen 1.sd.2. På dagafdelingen på KDAS var der også en ikke-studenterlinje – i daglig tale »normalisterne« – som startede deres læreruddannelse med en præparand-klasse som forberedelse til den egentlige læreruddannelse, som for deres vedkommende tog fire år – altså i alt fem år.

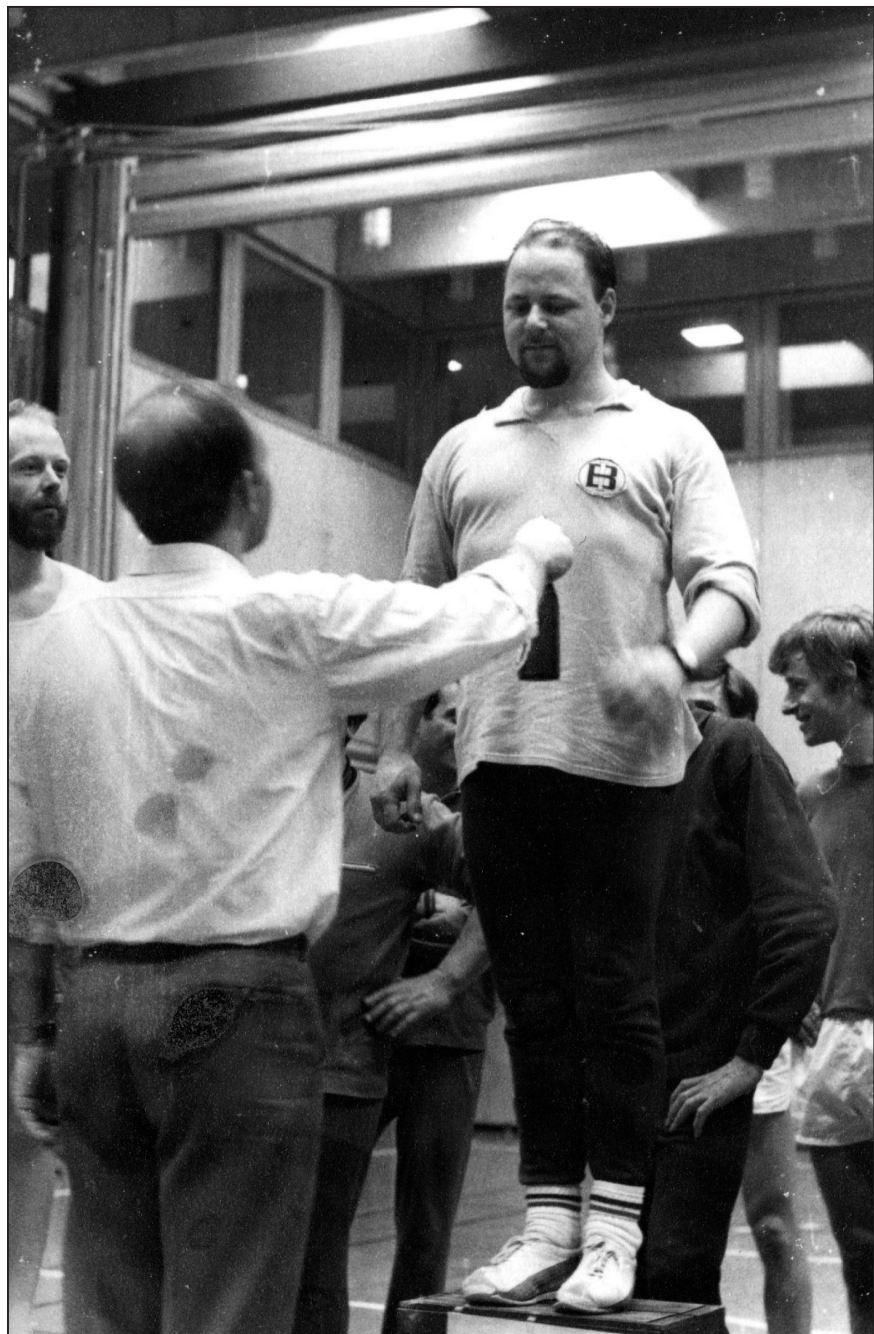
I basisåret/grundåret havde vi foruden dansk med Halberstadt skrivning med Åge Knudsen (= »Skrive-Åge«), geografi med Schade Rasmussen, formning med Vedel Egebæk, musik med Iwan Rasmussen, pædagogik med Kaj Bonde og psykologi med Arne Lykke, Erik Sveidahl og Flemming Kofoed (= Rip, Rap og Rup) samt idræt med Torben Schmidt. Vi havde en fem dages arbejdsuge på Måløv Skole – men hver anden lørdag tog vi den lange tur ind til Frederikssundsvejens Skole, hvor vi gik på kursus hos Erik Jensen i

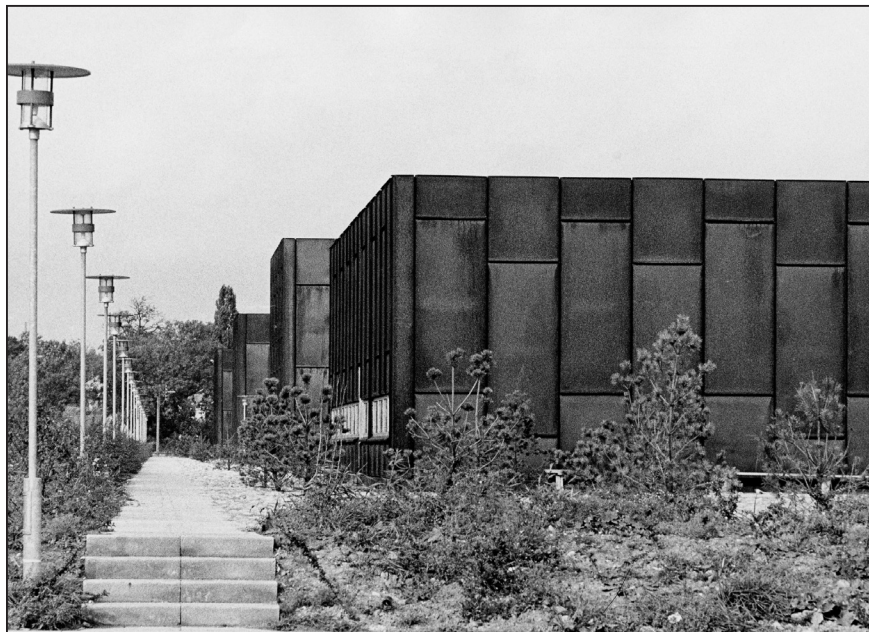
Gymnastiklærer Torben Schmidt modtager på sit holds vegne 2. præmien i årets volleyturnering.

»AV- og medier«, som dog fortrinsvis bestod i præsentation og kendskab til lysbilledapparater og filmfremvisere. Sådan en lørdag formiddag kunne godt være forbandet lang, hvis man havde været ude fredag aften, erindrer jeg.

Gymnastiktimerne havde vi fælles med parallelklassen – 1.sd.2 – og dette fællesskab lagde grunden til et livslangt venskab mellem en stor del af os mandlige elever og vores lærer. Torben Schmidt havde stadig timer i folkeskolen – bl.a. på Måløv Skole – og det betød, at Torbens undervisning i markant grad adskilte sig fra det meste af de øvrige læreres undervisning. Stort set alt, hvad vi foretog os i hans timer, relaterede han til brug for vort fremtidi-

»Knobben« modtager på sit holds vegne 1. præmien i årets volleyballturnering.

Københavns Dag- og Aftenseminarium (KDas). Ballerup Museums billedsamling.

dige virke i folkeskolen blandt børn og unge, som han fra sit daglige arbejde kendte ud og ind. Vi nød derfor hans timer. Og så var der en befriende let og munter stemning i hans timer med masser af grin.

I 1.sd.2 gik der en lille muskuløs brandmand ved navn Knoblauch, som dog hurtigt blot blev kaldt »Knobben«, idet det var hans kælenavn på Hovedbrandstationen i København. Han var efter sigende »Valdes« kæledægge, idet han var prototypen på den type lærerstuderende, som KDas var skabt til. Han havde oprindelig en præliminæreksamen fra folkeskolen, derefter ud at sejle i et par år efter endt militærtjeneste samt uddannelse på

Søfartsskolen i Frederikshavn, stod alene i verden som 18-årig, idet begge forældre på dette tidspunkt var døde – og søgte derefter ind til Københavns Brandvæsen, hvor han fik en uddannelse som røgdykker. Samtidig med, at han passede sit arbejde hos »røgdykkeriet«, som han kaldte det, tog han en studentereksamen fra Ahms Studenterkursus, fik kone og familie – og nu som 30-årig stod han altså en aften foran »Valde« på Rødkilde Skole og søgte om optagelse på KDas' dagafdeling. »Valde« har muligvis ikke sagt: YES! Men hans begejstring for Knobbens optagelse på hans seminarium har med garanti været mangefold større end begejstringen for undertegnede. »Knob-

ben« og Torben fik meget hurtigt anlagt en humoristisk stemning over vore timer med kærlig gas og drilleri, og vi andre fandt særdeles hurtigt tonen. Jeg var derfor ikke i tvivl! Mit ene linjefag skulle være idræt fra andet studieår, så jeg kunne fortsætte samværet med Torben, »Knobben« og de andre.

Blandt mine meget modne klassekammerater var der en charmerende, venlig mand – lidt ældre end »Knobben« – som hed Fritz von Bülow. Han var på dette tidspunkt sammen med Ole Molin Danmarks allerfineste jazzguitarist og var fast musiker hos selveste Svend Asmussen. Da jeg også kunne en lille smule på en guitar – tillært som medlem af The Rocking Chain på bl.a. Mælkepoppen i Ballerup – så fandt jeg

naturligvis Fritz dødtinteressant, for han kunne vise mig alle de akkorder, som hidtil havde været lukket land for mig. Og da der tilmed ovre i »normalklassen« gik en lidt duknakket, genert, yngre fyr ved navn Pierre Dørge, så blev min pladesamling (der på dette tidspunkt mest bestod af Beatles) lige pludselig suppleret med jazz. Fritz og Pierre åbnede en ny verden for mig. Men ifølge de to venlige herrer så havde jeg også åbnet en ny verden for dem – rocken!

KDAS var naturligvis ikke upåvirket af, at vi skrev 1968! Jeg husker en meget spektakulær »happening«, som det hed, i Måløv Skoles gymnastiksal. Den strikkende landsholdsspiller i håndbold – Palle Nielsen – var vist nok

»Gruppearbejde« i kantinen. Den gamle ballerupdreng, Jørgen Riis Poulsen, underholder på guitar. Bagerst Niels Carlsson.

Byggeriets ydervægge blev beklædt med syrebehandlede plader af corténstål, som gav bygningerne et rustent udseende. Ballerup Museums billedsamling.

initiativtager til begivenheden. Pierre Dørge stod for de meget improviserede musikalske udgydelser med talekor og (primal)skrig, og »Knobben« var den særdeles synlige og hørbare konferencier!

Fra omkring nytår 1968 rykkede vi nu til de spritnye bygninger på Bybjergvej i Skovlunde. Vi havde fået vores eget, og vi nød det. »Rustenburg« fik særdeles meget omtale i lokalaviserne i Ballerup Kommune, og det var bestemt ikke overvejende positivt! Mange af grundejerne i området var af den opfattelse, at hus- og grundpriserne nu ville falde på grund af dette »betonbyggeri iklædt rustne jernplader«. Det kunne vi studerende slet ikke følge! Vi befandt os lige pludselig i det, som vi opfattede som vild luksus med særdeles veludstyrede faglokaler

samt en fælleskantine for elever og lærere, der midlertidigt blev indrettet i den bagerste blok i byggeriet ned mod Rosenlundskolen, som var vores øvelsesskole. I kantinen i blok 4 kunne man på en god dag nyde sin madpakke i selskab med f.eks. Johannes Møllehave, forfatteren Inge Eriksen, skuespilleren

Interiør på KDAS. Ballerup Museums billedsamling.

Forårskoncert på »Rustenborg«. Bandet er fra venstre: Fritz von Bülow, guitar (Svend Asmussens orkester), Niels Carlsson, trommer (Leif Pedersens Party Band), Pierre Dørge, guitar (New Jungle Orchestra) samt Mogens Bille, bas (kapelmester samt The Rocking Chain).

Ingeborg Brams, håndboldspilleren Palle »Vildmand« Nielsen og så altså Fritz og Pierre. Denne midlertidige kantine var indrettet i blokkens stueplan med frit udsyn ned til »Badekarret«, som var seminariets formningslokale i kælderplanet. Kort efter ibrugtagningen af »Rustenborg« opførte seminariets musiklinjehold nede i »Badekarret« en revy for alle de studerende på dagholdet. Jeg sad i orkestergraven sammen med Fritz og Pierre. Hold da op, hvor de var stolte!

Der blev indtaget en hel del øl i »kantinen« af mærket Faxe, som på

dette tidspunkt producerede nogle særdeles store og buttede flasker. Og mens vi nød humlen, kunne vi samtidig nyde synet af de mange smukke kvinder nede i formningslokalet.

Seminariet var i de følgende år byggeplads, og støjniveauet fra håndværkerne kunne være ganske påtrængende – for nu at udtrykke det mildt.

Juni 1970 var det slut! Vi spredtes for alle vinde – men dog ikke os alle sammen. Jan, »Knobben« og jeg selv fra linjeholdet i idræt har holdt vores venskab intakt igennem alle årene – i medgang og modgang. Mens jeg selv

Luftfoto af Københavns Dag- og Aftenseminarium og Rosenlundskolen, der var seminariets øvelsesskole.

»Rustenborg«

Arkitekterne Viggo Møller-Jensen og Tyge Arnfred blev valgt til at tegne det nye seminarium i Skovlunde. Byggegrunden lå i forbindelse med Skovlundes kommende bypark, og de to arkitekter underordnede sig planerne for parken, idet de opdelte seminariet i både ensartede og varierende blokke adskilt af trægrupper.

Med placeringen op til stien mellem butikscentret og byparken ville de skabe en invitation til lokalsamfundet. Seminariet skulle være et kulturcenter – hvis ellers institutionen og dens omgivelser kunne finde hinanden.

Til opførelsen udviklede arkitekterne desuden et særligt byggesystem, og byggeriets ydervægge blev beklædt med syrebehandlede plader af cortén-stål, som skulle give bygningerne et rustent udseende. Seminariet fik derfor hurtigt det lokale øgenavn »Rustenborg«.

Det tidligere dag- og aftenseminarium på hjørnet af Bybjergvej og Ejbyvej i Skovlunde. Foto: Svend Jørgen Jensen, 2011.

fik 37 dejlige år i folkeskolen – deraf de sidste 17 år på Pædagogisk Center ved siden af KDAS – så fravalgte Jan og »Knobben« lærerjobbet. Flittige Jan rendte allerede i seminarietiden i sin fritid og solgte forsikringer, og han skabte sig en særdeles succesrig karriere inden for denne branche. Og »Knobben« kunne ikke undvære brandvæsenet. Han fortsatte i brandvæsenet og endte karrieren som chef for deres røgdykkerhold. Men han omtalte altid seminarieårene som en lykkelig tid med stor personlig udvikling.

Læreruddannelsen på »Rustenburg«

sluttede i 2008, idet man blev fusioneret med Blågård Seminarium i dettes bygninger i Mørkhøj. Og når man nu lukkede mit gamle seminarium ned, så syntes jeg, at det lige var det rette tidspunkt for mig at gå på pension – så det gjorde jeg.

Derefter har det i en årrække stået på omfattende – meget kostbart – renoveringsarbejde på det tidligere seminarium på grund af svampe- og fugtskader. Men nu er der tegn i sol, måne og stjerne på, at der snart igen bliver liv i huset. Bl.a. rykker Kasperskolen med sine elever ind på »Rustenburg«.

Efter at læreruddannelsen var ophørt på »Rustenborg«, rykkede den storkøbenhavnske pædagoguddannelse i 2011 ind i seminariets lokaler. Foto: Svend Jørgen Jensen.

Ti dage før, vi i efteråret 2017 skulle fejre vores 50-års jubilæum på »Halvvejen«, døde den gamle brandmand efter svær sygdom i de sidste år. Hans lunger var ødelagt efter de mange år i »røgdykkeriet«. Nu er vi så kun ti mand på holdet. »Knobben« bliver svær at undvære, men vi, der er tilbage, er alle enige om, at vi stadig er et uhyggeligt stærkt mandskab, som vil være en trussel mod ethvert »knoldesparkerhold« fra den danske superliga.

Kort efter min lærereksamen i 1970 fraflyttede jeg Ballerup Kommune med min kæreste fra Ballerup Gymnasium

– Lisbeth. Og dermed er der med ovenstående historie sat et naturligt punktum for mine barndoms- og ungdoms-erindringer fra Ballerup. Jeg håber, at enkelte af mine beretninger har vakt lidt smil og »genkendelsens glæde« hos Byhornets mange læsere – og jeg vil afslutningsvis ønske Ballerup Museum og Ballerup Historiske Forening alt mulig held og lykke fremover med jeres smukke lokalhistoriske arbejde.

Militærudtryk

SVEND JØRGEN JENSEN

Efter at have læst artiklen om manøvren i Skovlunde i 1802 i Byhornet (47. årgang nr. 2, april 2018) har Alice Nørhede fra Ledøje sendt følgende kommentar:

»Jeg er bibliotekar af uddannelse og kender derfor (eller burde kende) en masse opslagsværker – og nogle af dem hænger ved endnu. En af dem er Meyers fremmedordbog, som sandelig også findes på nettet. Jeg kan derfor hjælpe med at tyde to af de lidt usikre oversættelser:

En *debandert attaque* – debandere betyder »at sprede sig«.

Attaque en echelon – échelon betyder »trappeformigt rytterangreb«. I dokumentet er det stavet med to l'er, men skal altså retteligen staves med et l.

Og et gæt: *Megesvindt* – må vel være en slags omskrivning af »gesvindt« – altså hurtigt eller straks.

Mig bekendt indeholdt kommandosproget i militæret meget fransk i tidligere tider.«

Fra Jørgen Sandholm Poulsen i Balderup har redaktionen modtaget følgende:

»Jeg har med interesse læst artiklen på side 38 om Manøvren i Skovlunde anno 1802. Der er et ord i den originale tekst, der ikke er blevet transkriberet.

Der skal stå, på »nudansk«/fransk: *Attaque en Echelon*.

Echelon, (af fransk échelon 'trin', afledt af échelle 'stige', lat. scala), taktisk opdeling af en militær styrke, således at de forskellige dele stilles bagved og til siden i forhold til hinanden, f.eks. for at lette udførelsen af et flankangreb. Begrebet anvendes også om militære faglige enheder, f.eks. forsynings- og reparationsenheder.«

I andre ordbøger finder man desuden forklaring på følgende militære udtryk:

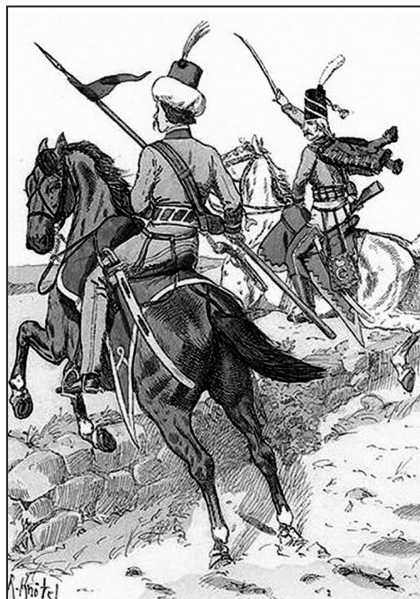
Detachment, mindre militær styrke som udskilt fra hovedstyrken sættes på en speciel opgave. (Den Danske Ordbog).

Grenader, fodfolkssoldat, der er trænet i at kaste håndgranater. (Den Danske Ordbog).

Eskadron, underafdeling af et rytteriregiment på ca. 150 mand kommanderet af en ritmester. (Ordbog over det danske Sprog).

Bosniakker

På Køgearkivernes hjemmeside og i bogen »Uniformer, faner og våben i Den Danske Hær fra 1659 til 1980« finder man oplysninger om bosniakkerne. I 1791 blev husarregimentet udvidet med de fremmedartede, orientalsk udseende bosniakker, der adskilte sig fra husar-

Bosniak og husar 1801.

erne ved at være udrustet med lanser. Eskadronen bestod af 125 ryttere, der havde uniformer, som regenten havde set i Østrig hos en rytterafdeling, der stammede fra Bosnien. Uniformerne var meget farvestrålende, og på hovedet havde bosniakkerne en hvid turban med rød puld prydet med den tyrkiske halvmåne i sølv. Udrustningen bestod af en ca. 2½ m lang lanse, desuden en drabelig krumsabel samt en pistol.

Mandskabet var hvervet, og de menige bosniakker var ganske almindelige karle, der imidlertid skulle kunne ride som kunstryttere. De skulle endvidere bære overskæg med nedadvendte skægspidser for at se orientalske og barske ud, og for at få skægget til at hænge rigtigt, gik bosniakkerne til daglig med blykugler i skægspidserne. Og var en af bosniakkerne lys eller

rødhåret, måtte han farve hår og skæg. Men det var eftertragtet at blive udvalgt som bosniak, da eskadronen oftest blev brugt til parader eller opvisninger.

Generaladjutanterne

I forklaringen til kortet nævnes de to generaladjutanter Blücher (i forklaringen stavet Blýcher) og Bülow (stavet Bülov). En generaladjutant var tidligere en general, der var ansat som adjutant hos en fyrste. I Danmark var det den general, der stod i spidsen for kongens adjutantstab, og som i enevældens tid havde en vigtig post i hærledelsen. Man kan læse følgende om de to generaladjutanter i Dansk Wikipedia, den frie encyklopædi:

Frederik von Blücher

Frederik Vilhelm von Blücher var kammerherre, godsejer til Basnæs, oberst-

Frederik von Blücher (1760–1806).

løjtnant, kommandør for Livgarden til Hest, arveprins Frederiks generaladjutant og hofchef.

Frantz von Bülow

Frantz Christopher von Bülow var dansk officer og hofmand. Han var først bestemt til page hos dronning Juliane Marie. Han kom dog 1781 på Landkadetakademiet. Han blev sekondløjtnant 1788 og året efter ansat ved Danske Livregiment, forsat samme år til 2. sjællandske bataljon let infanteri, premierløjtnant 1792, kaptajn 1801, forsat til Kronprinsens Regiment 1803, major 1805 og året efter stillet *à la suite* i armeen.

I virkeligheden havde hans tjeneste i geledet allerede gennem længere tid kun været af navn – ikke af gavn. 1791 var han nemlig blevet udset til at forrette adjutanttjeneste under *ekser-*

certiderne hos den jævnaldrende kronprins Frederik, og ved disse øvelser vandt han kronprinsens yndest i den grad, at han fra 1796 blev knyttet fast til prinsen som virkelig adjutant, i 1801 som tjenstgørende generaladjutant, og fra 1803, efter at kronprinsen havde overtaget hele den militære styrelse, blev han tillige stillet i spidsen for det såkaldte Generalkommandokontor.

Ordforklaringer

til ovenstående afsnit

Von var ikke en del af navnet, men fra ca. 1770 og indtil 1860 havde danske officerer i hæren lov til at sætte et von foran deres familienavn.

Udtrykket *à la suite* bruges i militært sprogbrug om en officer, der midlertidigt er trådt ud af tjenesten (»står uden for nummer«) med ret til at genindtræde med samme grad, som han havde ved udtrædelsen.

Eksercertiden var den periode i efteråret, hvor det værnepligtige mandskab af ældre årgange blev indkaldt til mønstring og øvelser.

Kilder:

Den Danske Ordbog

Ordbog over det danske Sprog

Meyers Fremmedordbog

B. Walbom-Pramvig: Uniformer, faner og våben i Den Danske Hær fra 1659 til 1980. Thorsgaard, 1988.

<https://da.wikipedia.org>

<http://koegearkiverne.dk>

Frantz von Bülow (1769–1844).

Hvor er Håndværker- og Borgerforeningens gamle protokoller?

At Ballerup Håndværker- og Borgerforening er en stor del af Ballerup og omegns historie, opdagede jeg midt i firserne, da jeg sammen med daværende formand for historisk forening, Bent Schrøder fandt frem til foreningens gamle skab, der stod på loftet over museet. Det gamle skab stod op ad en gavlvæg, fjernest fra adgangen til loftet. Vi åbnede skabet, der bl.a. viste sig at indeholde foreningens stiftelsesprotokol fra 1885 samt flere af de efterfølgende protokoller. Der lå også et antal af Sofus Dahls gule sanghæfter samt foreningens gamle fane.

Skabet blev flyttet til stadsarkivet på Ballerup Rådhus, men om dette også omfattede de øvrige effekter, kan jeg ikke huske, ellers er det afleveret til den nye formand, Aase Kannov. Det eneste, jeg er sikker på, er, at det hele er afleveret et af de to steder. At flytte skabet skulle vise sig at have været helt rigtigt, idet et stråtag nogle år senere brændte, efter at være blevet antændt af en nytårsrakat.

Inden bøgerne blev afleveret, læste jeg i dem om Ballerups spændende historie. For at se de gamle bøger igen efter over 30 år, og for at genopleve de spændende historier, gik jeg på rådhu-

set for at lede efter dem. Der var mange kasser med flere spændende papirer, blandt andet medlemsprotokoller helt fra 1885, samt jubilæumsskrifter fra 50, 75 og 100 år. Efter 1½ times leden havde jeg ikke fundet dem. På biblioteket og museet i Pederstrup kan de heller ikke findes.

Jeg synes, det er meget kedeligt, hvis de gamle protokoller og hæfter, er gået tabt. De rummer så meget af Ballerup og omegns historie og livet her for næsten 150 år siden og bør være tilgængelige for alle, specielt for de kommende generationer. Det er derfor mit store håb, at de ikke er gået tabt og snart kan findes på biblioteket.

Tidl. formand for H.B.F.

Leo Andersen

Baltorpevej 89, 2750 Ballerup

tlf. 44 97 43 65

FORENINGEN

Ballerup Historiske Forening har fået en ny »Venneforening«, idet Jonstrupsamlingens Venner blev stiftet i dette forår. Vi er sikre på, at en del af vore medlemmer allerede kender Jonstrupsamlingen. Denne samling blev flyttet til det gamle Jonstrup Statsseminariums øvelsesskole i 2002 og er blevet passet af en gruppe frivillige, som har sikret samlingens åbningstid. Vennegruppen har allerede lagt et herligt program, der indeholder søndagsfortællinger, workshops, nuværende og fremtidige udstillinger. Se flere oplysninger på <http://www.jonstrupsamlingen.dk>

Indbydelser og nyheder i foreningens regi kan I finde på vores hjemmeside. Desværre har det ikke været muligt at arrangere Historisk Søndagssalon i efteråret. Vi håber, det kan lade sig gøre igen til foråret.

32

Foreningens privatlivspolitik

Et EU-direktiv er nu blevet et lovkrav i Danmark. Direktivet siger, at foreninger skal have en persondatapolitik (privatlivspolitik/GDPR). Ballerup Historiske Forenings privatlivspolitik, som foreningens bestyrelse netop har udarbejdet, kan ses på foreningens hjemmeside <http://www.balleruphistoriskeforening.dk>

*På bestyrelsens vegne
Gurli Lytzen
formand*

Lindbjerggård i Pederstrup. Tegning af Kjeld Johansen, november 1979.

Glemmer du, så husker jeg

Referat af erindringstræf nr. 4

Torsdag den 17. maj 2018 blev det fjerde erindringstræf afholdt. Også denne gang havde vi lejet loen, og vores opfordring til at få hjælp til at stille borde og stole frem blev fulgt af flere medlemmer. Formanden for Ballerup Historiske Forening Gurli Lytzen bød velkommen og sagde tak til alle dem, der havde hjulpet.

Herefter fik Hanne Nygaard ordet.

Hun bød også velkommen og gav udtryk for, at det var dejligt at se så mange fremmødte – både dem, der havde været der tidligere, og de nye. Siden sidste træf havde der været kontakt fra flere nye personer, som havde givet udtryk for at komme med til vores træf. Endvidere havde Hanne også kapret nogle af de »gamle« ballerupperere, som hun havde mødt rundt omkring i kom-

*Erindringstræf nr. 4 i loen på Ryttergården. Gerd Bellhage og Gustav Blomberg.
Foto: Svend Jørgen Jensen.*

munen, og disse var også kommet med til mødet. Der var mødt 75 op til erindringstræffet.

Ved det seneste træf havde der været et meget tæt program. Der var dårlig tid til at gå på toilettet eller ryge. Tanken med disse træf er også, at man kan mødes med gamle bekendte og tale om »gamle dage«. Det havde vi forsøgt at gøre bedre denne gang, idet der kun var inviteret to lokale balleruppere til at komme og fortælle om deres liv i kommunen: Gerd Belhage og Gustav Blomberg.

Hanne sagde, at der var brug for flere, der havde lyst til at give deres bidrag til de kommende træf. Hun efterlyste forslag til, hvordan man eventuelt kunne holde disse møder på en anden måde, og opfordrede de fremmødte til at komme med ros og ris eller andre forslag. Hun spurgte om, hvordan deltagerne havde det efter de tidligere træf. Hun syntes selv, at de havde givet mange tanker tilbage i tiden, og at der var dukket rigtig mange gode minder frem. Hun håbede, at deltagerne havde det på samme måde.

Gerd Belhages indlæg

Gerd Belhage stod for det første indlæg. Hun var vokset op i Skovlunde. Hun var dog ikke født i Ballerup Kommune, men i Brønshøj. Hun var en del syg som lille og lå meget på Gentofte hospitals børneafdeling i sine barndomsår. Derfor sagde lægen, at sådan et skravl burde flytte ud på landet i frisk luft, og i 1937 flyttede hun som 3-årig med sine forældre til Skovlunde. De kom til at bo i Skovlunde Villaby i det sidste hus inden stationen. Gerd beskrev meget flot, hvordan området i

villabyen så ud. Dengang var der bomme ved jernbaneoverskæringen. Broen over kom først til i 1940. Den blev færdig lige inden den 9. april.

Gerd Belhage fortalte, at vintrene i de første krigsår var meget strenge, og sneen lå meget højt. Under krigen skete der mange mærkelige ting i hjemmet. I de første år flyttede der ofte fremmede mænd ind hos familien. Det var folk, der var »gået under jorden«, og som måtte bo hos dem et par dage. At man ikke måtte tale om det, var bare en selvfølge. I 1943 blev familien spurgt, om de kunne tage en lille, jødisk dreng til sig. Faderen blev ringet op og spurgt, om det var i orden at få den sæk kartofler, som der var talt om. Det var imidlertid ikke kartofler, der skulle afleveres, men en lille dreng på knap fire år. Grunden til, at der blev nævnt kartofler, var, at familien havde en partstelefon, hvor en af de andre kunne løfte røret og lytte med, hvilket de havde oplevet nogle gange. Man kunne høre et lille klik, som fortalte, at en anden havde løftet røret og lyttede.

Den lille dreng hed Martin og var en bedårende lille fyr med mørkebrune krøller og store brune øjne. Martin så lidt bange op på familien. Gerds forældre havde fortalt, at han skulle komme, men havde indprentet hende, at hvis folk spurgte, hvem han var, skulle hun blot sige, at det var hendes bror, som de nu havde fået hjem. Hendes far fik en aftale med en præst, der havde set i kirkebogen, at en dreng var tilmeldt til dåb i 1939, men var død inden dåben, så der var en tom plads. Martin var født i 1939, så det passede lige, og han blev indskrevet som Martin Tank Krog, og der blev udskrevet en dåbsattest, så

Gerd Bellhage fortalte bl.a. om Martin, en lille jødisk dreng, som hendes forældre havde taget til sig under krigen. Her ses hun sammen med den voksne Martin, som var til stede ved erindringstræffet. Foto: Svend Jørgen Jensen.

familien kunne bevise, at han var deres. Endvidere blev Gerd og hendes mor fotograferet med Martin, så ingen undrede sig over, at der kun var foto af det ene barn.

Det var dejligt at få en lillebror forærende. Han faldt hurtigt til i familien. Han delte værelse med Gerd, og han var alletiders lillebror, venlig og parat til at lege eller høre historier. Men familien kunne ikke længere have de forskellige mænd boende. Det var for farligt for Martin.

Det var ikke muligt at tilmelde Martin officielt nogen steder. Derfor kunne de ikke få rationeringsmærker til ham

og heller ikke tøjmærker. De havde en stor familie, der hjalp dem, og moderen var god til at omskyrte brugt voksentøj til børnene. Gerd fortalte om livet under krigen, om bomber og sabotage, og hvordan de skulle passe på, hvem de talte med.

Den 1. maj 1945 kom Martins far og hentede ham. Han skulle nu hente alle sine fire børn, for krigen var snart slut. Da man ikke vidste, hvordan det ville ende, ville han og moderen have børnene hos sig. Samtidig var Gerds far væk, og ingen vidste, hvor han var. Han var medlem af en sabotagegruppe. Et par dage efter, at krigen var slut, fik

moderen og Gerd at vide, at de kunne tage ind til Damhussøen og hilse på faderen, der stod vagt ved udkørslen fra København ad Roskildevej. Nogle dage efter var han hjemme igen og roen indfandt sig i hjemmet.

I Martins familie var der kaos. Martins far ringede og fortalte, at børnene havde glemt hinanden og delvis forældrene, og Martin var begyndt at sultestrejke. De voksne aftalte derfor, at Martin skulle komme tilbage til familien og langsomt vænnes til tanken om sin rigtige familie. Efter seks uger kom Martin tilbage til sin far, mor og søskende. I årene efter kom han med mellemrum på »ferie« hos Gerds familie, og hun føler og omtaler ham stadig som sin bror.

Det var en fantastisk og levende beretning Gerd Belhage gav os alle. Og Martin deltog i hele vores træf. Gerd har tidligere fortalt om Martin og sin barndom i Skovlunde i Byhornet (40. årgang nr. 3, september 2011).

Gerd Belhage kunne huske, at hun havde danset med Gustav Blomberg, da de som store børn havde gået til dans sammen i logen, og på den måde fik hun lagt op til eftermiddagens anden foredragsholder. Men inden han kunne komme til, var der pause, hvor deltagerne fik mulighed for at sludre med hinanden og få noget frisk luft. Der var nemlig meget varmt i lokalet.

Gustav Blomberg fortæller

Så blev det tid til »Mr. Måløv«, Gustav Blomberg. Langt de fleste ved, hvem Gustav er. Hans oplæg hed: »Vejen jeg gik – og mennesker jeg mødte«.

Gustav fortalte, at han er født i Måløv og boede i villaen bag Skoma-

Hanne Nygaard byder Gustav Blomberg velkommen. Foto: Svend Jørgen Jensen.

gerhuset. Hans morfar var bagermester Hans Nielsen, der havde bagerforretning, dampbageri og telefoncentral. Gustavs mor blev gift med en chauffør, som var ansat i hos morfaren. Gustav fortalte om sin barndom i Måløv. Han husker også den 9. april 1940, hvor han kunne se ned på flyvepladsen, hvor der var mange soldater. Han gik i skole på Måløv Skole og senere i mellemskolen på Ballerup Private Realskole (senere Lindeskolen), hvor han gik ud af 4. mellem.

Gustavs mor syntes, at han lavede for mange narrestreger, så det var godt med lidt formaninger. Han kom i typograflære på Christianshavn i 4½ år. I starten var han bydreng og lærte hurtigt storbyen at kende. Firmaet trykte bl.a. teaterprogrammer for flere teatre i København, og Gustav samlede på plakaterne fra disse teatre. Senere blev han ansat på Gutenberghus, hvor han trykte vejvisere, der senere blev til telefonbøger. I over 30 år trykte han

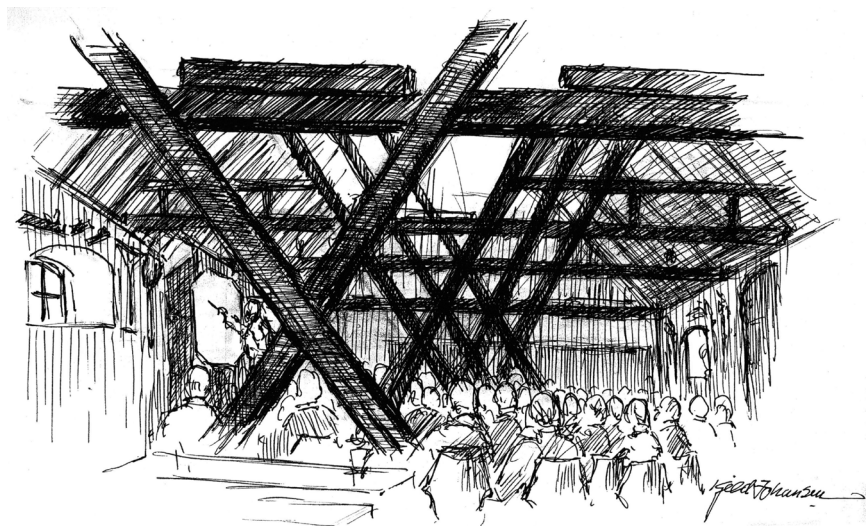
ugeblade. Hans kone Erna, som mange også har kendt, mødte han til et bal på Måløv Kro. De blev gift og fik to børn. Men allerede i 1952 blev Gustav ved et tilfælde valgt ind i bestyrelsen i Måløv Boldklub. Han startede som sekretær og blev senere formand. Gustav har haft mange hverv igennem de år, han har boet i Måløv. I 2004 blev Erna og Gustav Blomberg begge udnævnt æresmedlemmer i Måløv Idrætsforening. Gustav fortalte om det hele på sin stille, men humoristiske facon. I det seneste nummer af Byhornet (47. årgang nr. 2, april 2018) har der været bragt en lang artikel om Gustav Blombergs liv og aktiviteter.

Også Gustavs beretning var spændende og morsom. Han fortalte bl.a. en historie fra Måløv Kro. De havde bad på Måløv Kro, hvilket betød, at her mødtes man for at drikke øl. Der kom

en opringning fra Smørum Kro om, at Stauning havde hængt sig på kroen. Alle gutterne kørte derop, og her var Smørum kros hund, som hed Stau-ning, kravlet op på taget, hvor den var kommet til at få halsbåndet omkring en jernstang og var faldet ud over taget og havde hængt sig.

Hanne afsluttede mødet med at takke begge oplægsholdere for de interessante og gode beretninger om deres liv. Endvidere takkede hun alle deltagerne for at møde op og opfordrede dem til at være de næste, der vil berette om deres liv. Tak til alle, som hjalp med borde og stole og oprydning og på gensyn den 1. november 2018 i loen på Ryttergården kl. 15.00–17.00. I er velkommen til at tage andre »gamle« ballerupborgere med.

*Referat
Hanne Nygaard*

Nye bøger i museumsbutikken

Eventyret om de tre hvide bjørne

Ballerup Historiske Forening og Ballerup Museum har genudgivet storfyrstinde Olgas billedbog »Eventyret om de tre hvide bjørne«. Bogen handler om tre små bjørne, som flygter hjemmefra, fordi de føler sig overset. Til slut vender de dog hjem igen, og alt bliver godt. Teksten, der er på vers, er skrevet af Otto Schrayh, og storfyrstinde Olga har malet de fine akvareller. Xenia Kulikovsky Nielsen har skrevet et forord, hvori hun fortæller om sit nære forhold til sin farmor storfyrstinden. Bogen har både dansk og engelsk tekst. Pris: 150 kr. (Husk: Som medlem af Ballerup Historiske Forening får du 20% på foreningens udgivelser i museumsbutikken, hvis du fremviser medlemskortet i det seneste nummer af Byhornet).

Ballerup Museums krydder- og dufthave Fortællinger om krydderurterne

Med støtte fra Grønt Råd i Ballerup Kommune har Ballerup Museum udgivet en bog med beskrivelser af krydderurterne i museets krydder- og dufthave. Ellen Thuesen, der er frivillig medarbejder ved museet, har skrevet bogens tekst, og museets tegne- og malegruppe har illustreret bogen med fine akvareller. Bogen kan købes for 30 kr. i museumsbutikken. Bemærk: Der gives ikke rabat på bogen!

Den sidste zar

I marts 1917 abdicerede Nikolaj 2., den sidste zar af Rusland, og Romanov-dynastiet, der havde hersket over det russiske imperium i 300 år, blev tvunget fra magten af en revolution. Nu, i 100-året for Nikolaj 2.'s død, undersøger den eminente historiker og Rusland-kender Robert Service Nikolajs liv og tanker: fra hans udsvævende ungdom til månederne forud for hans abdikation og helt frem til hans død, da han blev skudt og dræbt sammen med sin kone og sine fem børn i Jekaterinburg i juli 1918. Bogen koster 350 kr. i museumsbutikken.

NYT FRA MUSEET

Sommeren har budt på åbning af to vidt forskellige udstillinger og lancering af to publikationer. Hver onsdag i sommerferien har det igen været muligt at følge med på temarundvisning, og som noget nyt har museet i samarbejde med Skoletjenesten Pederstrup i den første uge af skolesommerferien haft en særlig uge for børn og deres familier. Og så har museet fået en række nye genstande til samlingen.

Ballerups mange ansigter

Tirsdag den 29. maj åbnede vi udstillingen »Ballerups mange ansigter« med arabisk inspireret kagebord i krydder- og dufthaven. En af de interviewede flygtninge Maher Rasho åbnede officielt udstillingen sammen med museumsbestyrelsens formand Anja Holtze. Den røde snor til udstillingen blev klippet gennem havedøren fra dufthaven til udstillingen. Anja Holtze sagde til åbningen af udstillingen:

»Som formand for Ballerup Museum er det mig en ære at præsentere udstillingen »Ballerups mange ansigter«. Udstillingen er en forlængelse af en anden udstilling, som hedder »Vejen til Ballerup«. En udstilling om nogle af de immigranter, der er kommet til Ballerup gennem tiden.

Vi kommer til at møde mange mennesker, der er kommet hertil på flugt fra krige og sult inden for de seneste år, og vi kommer til at se og høre deres historie gennem de sidste 150 år.

Udstillingen er lavet i samarbejde med Venligboerne Ballerup – og tak for det Venligboere. I er en bevægelse, der vægter ord og handlinger i nuet. I er uafhængige af køn, etnicitet, religion og politiske tilhørsforhold, og ved at være ordentlige og respektfulde over for andre viser I vejen til Ballerup. I gør det sammen med kommunen, med erhvervslivet og med de mange frivillige, som gerne vil, at Ballerup skal være et godt sted at bo og leve i.

Det at være Ballerup-borger er noget helt særligt. Vi er sammen om at skabe det gode liv, og vi engagerer os i nærområderne. Det skal vi blive ved med, fordi det betyder noget, at vi er fælles om ansvaret.

For 18 år siden forlod jeg Færøerne. Jeg rejste væk fra min familie og mine venner, fordi jeg havde en drøm om et bedre liv. Et liv med uddannelse, tryghed og kærlighed.

Savnede jeg min familie? Ja

Savnede jeg naturen? Ja

Savnede jeg sproget? Ja

Nu 18 år senere kan jeg fortælle, at min drøm gik i opfyldelse, og det er fordi jeg ikke stod alene. Nej, jeg mødte nogle medmennesker, der ville mig det godt. Jeg mødte et lokalsamfund, der også ville mig det godt, og i dag er jeg fuldt integreret i det danske samfund.

Jeg er stolt over at være færing og dermed et af Ballerups ansigter, og jeg er stolt over, at vi tilflyttere, uanset om

Formanden for museumsfondens bestyrelse Anja Holtze holder tale ved åbningen af udstillingen »Ballerups mange ansigter«. Foto: Niels Tanggaard.

vi kommer fra norden, syden, østen eller vesten, kan give Ballerup et mere internationalt præg med vores forskellige kulturelle baggrunde.

Sammen er vi stærkere

Sammen er vi rigere

Sammen er vi lykkeligere

Jeg vil hermed erklære udstillingen »Ballerups mange ansigter« åben. Tak for ordet.»

Picnic i det grønne

Tirsdag den 12. juni holdt vi receptionen »Picnic i det grønne«, hvor vi lancerede to publikationer og åbnede en lille udstilling i Skomagerhuset. Der deltog ca. 50 mennesker i receptionen, hvor der blev serveret hjemmebag med krydderurter og bjørnekage fra Kondi-

torgården (se foto på Byhornets bagside).

Gennem længere tid har en lille gruppe museumsfrivillige arbejdet med at formidle planterne i krydderhaven. Formidlingen er nu blevet til et hæfte, hvor planternes kulturhistorie, opskrifter m.m. er illustreret af museets lille tegne- og malegruppe. De fine akvareller er udstillet i Skomagerhuset sammen med historiske genstande om lægeplanter. Udstillingen kan ses til og med den 23. september. Hæftet »Fortællinger om krydderurterne«, der er støttet af Grønt Råd, Ballerup Kommune, kan købes for 30 kr. i museumsbutikken. Bemærk! Der gives ikke rabat på hæftet.

Den anden publikation er storfyrst-

Picnic i det grønne. Jette Kirstein, der er frivillig medarbejder ved museet, fortæller om traktementet. Foto: Niels Tanggaard.

inde Olgas børnebog »Eventyret om de tre hvide bjørne«. Bogen der udkom i 1924, handler om tre bjørne, der flytter hjemmefra, fordi deres dreng Jørgen ikke længere er interesseret i at lege

Picnic i det grønne. De tre hvide bjørne. Foto: Niels Tanggaard.

med dem. Bogen, der er skrevet på vers med tekst af Otto Schray, er illustreret af storfyrstinde Olga. Genoptrykket indeholder den originale danske tekst samt en engelsk oversættelse. Desuden indeholder bogen den kulturhistoriske baggrund for personerne i og bag bogen. Bogen, der er genoptrykt i et samarbejde mellem Ballerup Historiske Forening og museet, kan købes for 150 kr. i museumsbutikken.

Gennem sommeren

Som det efterhånden er blevet en tradition, har vi hver onsdag formiddag gennem sommerferien tilbudt rundvisninger med forskellige temaer. Der har været byvandring i Pederstrup, historisk havevandring og rundvisninger

i udstillingerne. Som noget nyt skulle man tilmelde sig rundvisningerne på forhånd via museets hjemmeside. På den måde undgik vi for store hold, så alle deltagere kunne både se og høre, og rundviserne samtidig kunne tale gruppen op.

Nye genstande til museet

Gennem sommeren har vi fået en række nye genstande af lokalhistorisk karakter til museets samling.

Museet har fået et tre meter langt træskilt med påskriften Maaløv Kro forærende af en privat giver. Skiltet har hængt i givers hus, siden han flyttede ind i 1979. Der er ingen andre oplysninger om skiltet end påskriften.

Træskilt med påskriften Maaløv Kro.

Måløv Kro åbnede i 1887 på hjørnet af Frederikssundsvej og Stationsvej i Måløv. Det var jernbanen, der skabte grundlag for Måløv Kro og Gjæstgiveri. Kroen var samlingssted for borgerne

Maleri af Maglebjerggård i Pederstrup.

Maleri med motiv fra Pederstrup, som museet har fået forærende af Røde Kors i Gundsø.

i byen, og med tiden kom kroen til at fungere mere og mere som byens forsamlingshus. Kroen lukkede omkring 1970, og bygningen blev kort efter revet ned. På billeder af kroen kan man genkende skiltet, der på et tidspunkt er malet om. Hvis du kan huske skiltet eller har oplysninger om det og kroen særligt omkring nedrivningen, så kontakt os gerne, så vi kan få så meget historie som muligt knyttet til det. Skriv til os på mail:

ballerupmuseum@balk.dk

Maleri af Maglebjerggård

Vi har desuden fået et maleri af Maglebjerggård i Pederstrup samt et møblement bestående af bord med tilhørende

stole fra gården af en privat giver. En del af det sociale liv i landsbyen foregik omkring det ottekantede bord. F.eks. spillede gårdmændene i landsbyen kort omkring bordet, når middagen var indtaget. Maglebjerggård var indtil 1670 dobbeltgård med Ryttergården. Efter en brand i 1912 flyttede Maglebjerggård op på bakken syd for Grantoftgård. Gårdens stuehus blev i en periode brugt til børnehaven, til den blev revet ned i 1980'erne. Bordet kan i løbet af sommeren ses i klunkestuen på Lindbjerggård. De øvrige genstande kommer i første omgang på magasin.

Maleri med motiv fra Pederstrup

Den sidste genstand er et maleri med

motiv fra Pederstrup, som museet har fået forærende af Røde Kors i Gundsø. Pudsigt nok hænger der et lignende maleri i udstillingen om Ballerups historie men med andre detaljer. Til højre i maleriet ses Pederstrupgård og til venstre Store Peters Hus. De øvrige bygninger og beplantningen er malet med kunstnerisk frihed. Maleriet er malet af Johannes Petersen, sandsynligvis omkring 1950. På Ryttergården hænger endnu et maleri med samme motiv. Hvis nogen kender til kunstneren eller motivet, så skriv meget gerne en mail til museet: ballerupmuseum@balk.dk

Runde dage

Vi kan fejre to 80 års fødselsdage i museets frivilligruppe. Ellen Thuesen, der gennem de sidste år har arbejdet med at formidle planterne i krydder- og dufthaven (jf. afsnittet »Picnic i det

Ellen Thuesen holder tale ved lanceringen af bogen »Fortællinger om krydderurterne«. Foto: Niels Tanggaard.

Kirsten Madsen, der fylder 80 år den 18. oktober. Foto: Svend Jørgen Jensen.

grønne«), fyldte 80 år den 23. juni.

Kirsten Madsen, der gennem mange år har været rundviser og lavet historiske lege ved børneaktiviteter, kan fejre sin 80-år fødselsdag den 18. oktober.

Vi ønsker begge fødselarer et stort tillykke!

*Mette Jensen
museumsinspektør*

**Se omtalen af museets
kommende arrangementer
på hjemmesiden**

<http://www.ballerupmuseum.dk>

A large, white, stylized number '3' is centered on a gray background, serving as a backdrop for the text.

gode grunde til at kontakte ABCtryk

- god og hurtig service
- kvalitetstryk
- den rigtige pris

ABCtryk

Folekær 21 · 2765 Smørum · Telefon 4497 1080
Email: post@abc-tryk.dk

MEDLEMSKORT

2018/2019

Ballerup Historiske Forenings *bestyrelse*

Formand

Gurli Lytzen
Viggo Barfoeds Alle 23
2750 Ballerup
44 65 08 61 / 21 46 42 02
gurli.lytzen@outlook.dk

Næstformand

Lisbet Haubro Christensen
Knastebakken 65
2750 Ballerup
40 59 14 44
lisbethaubro@gmail.com

Kasserer

Jørgen Bragge
Pilehøjvej 47
2750 Ballerup
44 65 24 25 / 40 55 24 25
jorgen@bragge.dk

Sekretær

Hanne Nygaard
Erantishaven 58
2765 Smørum
44 97 50 28 / 20 31 06 30
hanne.newgaard@gmail.com

Jette Garder

Kildebuen 3
2740 Skovlunde
23 40 45 01
gardermorild@gmail.com

Peter Hesselholt

Lerbjergvej 6
2750 Ballerup
21 42 82 81
ph21428281@gmail.com

Svend Jørgen Jensen

Tjørnevænget 39
2740 Skovlunde
44 91 91 97 / 20 21 07 33
svendjensen@lic-mail.dk

